

Behoort bij besluit van
Burgemeester en Wethouders

datum: 19 dec 2023

gemeente Tynaarlo

Bureauonderzoek en IVO verkennende fase

Ydermade 1, De Punt, Gemeente Tynaarlo (DR)

**LAAGLAND
ARCHEOLOGIE**

oktober 2022

Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:
AgriPlaza Bouwadvies

Colofon

v3

Laagland Archeologie Rapport 1013

Bureauonderzoek en IVO verkennende fase Ydermade 1 te De Punt,
gemeente Tynaarlo (DR)

Auteur: L.C. Nijdam

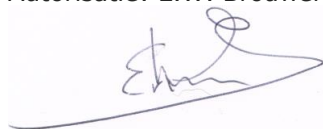
In opdracht van: AgriPlaza Bouwadvies

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: concept

Controle: E.W. Brouwer

Autorisatie: E.W. Brouwer

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F-G
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie BV, Almelo, oktober 2022

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in oktober 2022 een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek uitgevoerd op het adres Ydermade 1 te De Punt. Het onderzoek vond plaats in verband met de aanvraag van een bestemmingsplanwijziging in verband met de herinrichting van een voormalige boerenerf.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de protocollen SIKB KNA 4002 en 4003. Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd. Uit dit onderzoek blijkt dat er een grote kans bestaat op de aanwezigheid van nederzettingen uit de periode Laat-Paleolithicum – eerste helft Nieuwe tijd in de top van het Pleistocene zand. De locatie lijkt met name geschikt geweest voor jagers en verzamelaars aangezien deze een landschappelijke voorkeur hebben voor hoge zandkoppen langs beekdalen (gradiëntzones). De noordwestzijde van het plangebied betreft een dergelijke zandkop. Het overige deel van het plangebied is laaggelegen en heeft een archeologische verwachting voor de aanwezigheid van typische beekdalvondsten. De kans is groot dat de bodem ter plaatse van de zandkop geroerd is als gevolg van het gebruik als boerenerf.

Het verkennend booronderzoek bestond uit het plaatsen van 13 verkennende boringen tot maximaal 120 cm -mv. De zandkop in de noordwestzijde is geroerd tot in de C-horizont. Langs de randen van de zandkop zijn nog BC-horizonten aangetroffen. In de laaggelegen zone komen plaatselijk veenresten op AC-profielen voor. Als gevolg van verstoring van de zandkop tot in de C-horizont zullen de meeste archeologische resten, indien deze aanwezig waren, verdwenen zijn. Eventueel kunnen in aanwezige veenresten nog archeologische objecten voorkomen. Bij grootschalige werkzaamheden in beekdalen worden wel eens dergelijke vondsten gedaan. De kans dat in het plangebied dergelijke resten verstoord gaan worden is gezien de omvang van het werk maar klein.

We adviseren om geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren.

De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Tynaarlo.

Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, of resten waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat het om archeologische resten gaat, dan geldt op grond van de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, www.cultureelerfgoed.nl).

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding onderzoek	5
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	5
1.3 Administratieve gegevens	6
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	8
1.5 Geplande verstoring	8
1.6 Gemeentelijk beleid	9
1.7 Onderzoeksdoel	10
2 Inventarisatie	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	11
2.3 Archeologie	15
2.3.1 Bekende archeologische waarden	15
2.3.2 Waarnemingen	15
2.3.3 AMK-terreinen	15
2.3.4 Gemeentelijke verwachtingskaart	16
2.3.5 Eerder archeologisch onderzoek	16
2.4 Oude kaarten en korte historie	17
3 Conclusie en verwachtingsmodel	21
3.1 Conclusie	21
3.2 Verwachtingsmodel	21
4 Veldonderzoek	22
4.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	22
4.2 Resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	22
4.3 Resultaten: archeologie	23
5 Conclusie en verwachting	24
6 Selectieadvies	25
literatuur	26
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	27
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	28
BIJLAGE 3 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	29
BIJLAGE 4 Niet toegankelijke delen plangebied	30
BIJLAGE 5 Boorpuntenkaart	31
BIJLAGE 6 Boorstaten veldonderzoek	32

HOOFDSTUK **1** INLEIDING

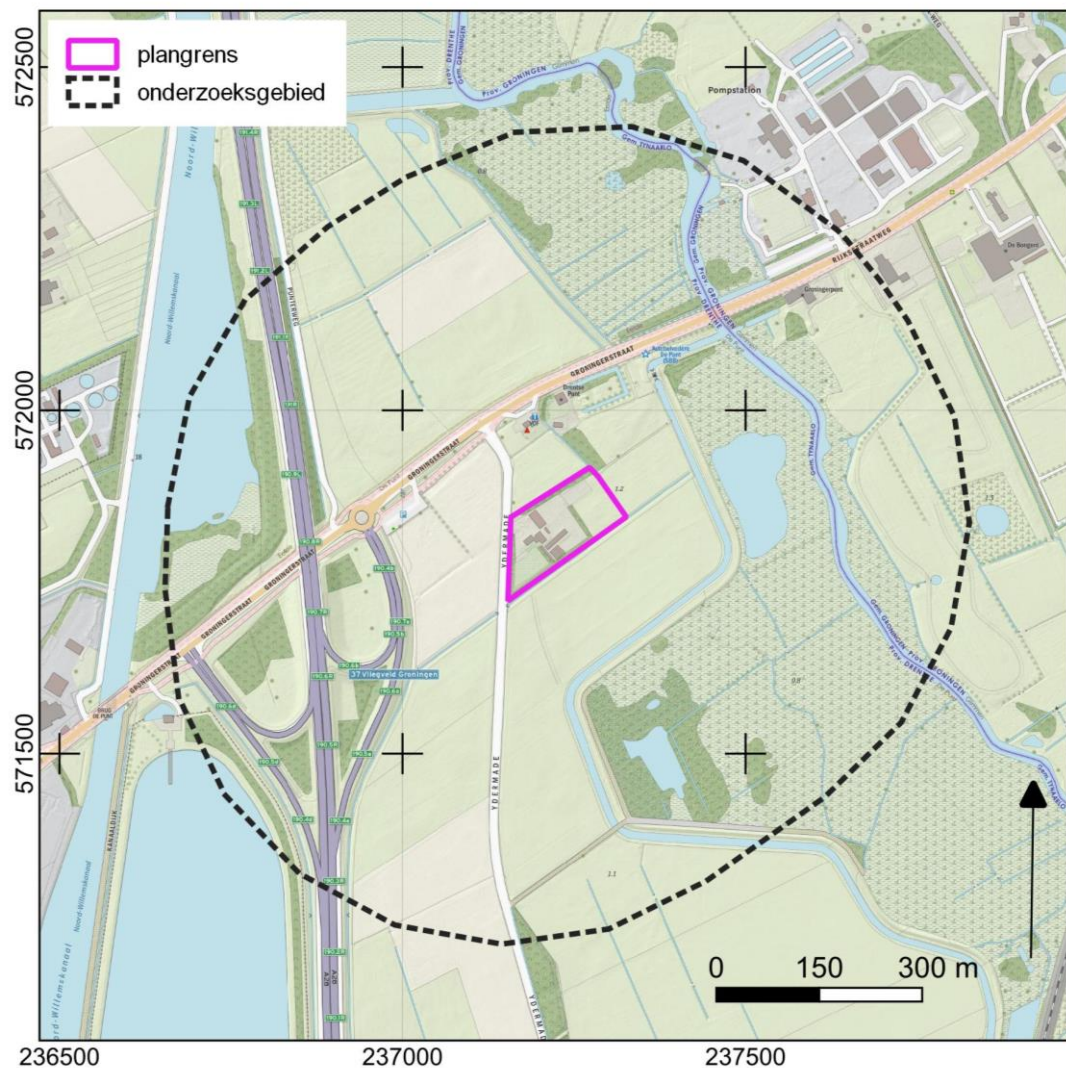
1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

Op de locatie Ydermade 1 in de Punt (gemeente Tynaarlo) is een archeologisch onderzoek uitgevoerd. De aanleiding voor het onderzoek vormt de sloop van het bestaande boerenbedrijf (inmiddels uitgevoerd) en de bouw van een woning, een rijhal, een werktuigenberging, de aanleg van een buitenrijbak en een grote drinkvijver. Het geheel vindt plaats op een terrein met een oppervlakte van 1,6 hectare. De sloop van de bestaande bebouwing met uitzondering van een schuur is ondertussen voltooid. Om de nieuwe plannen te realiseren is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk.

De gemeente Tynaarlo heeft een eigen archeologiebeleid dat is verankerd in het bestemmingsplan. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied is gelegen in het buitengebied op ruim 1500 ten noordoosten het dorpje De Punt. De Ydermade is een weg die parallel loopt op enige afstand ten oosten van de A28 (zie afbeelding 1). Het plangebied zal opnieuw worden ingericht (zie afbeelding 2).

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied. Bron: pdok.nl

Het plangebied heeft een omvang van circa 1,6 hectare. Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone met een straal van 500 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen (zie afbeelding 1). Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRatieve GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Drenthe
Gemeente	Tynaarlo
Plaats	De Punt
Beheerder/eigenaar grond	Onbekend
Toponiem	Ydermade 1

Kadastrale perceelnummer(s) ¹	Noordzijde van perceel 343
Laagland Archeologie projectnummer	EB-DEYD221
Datum conceptrapportage	31-10-2022
Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	237155/571846
	237272/571915
	237325/571844
	237155/571725
Kaartblad ²	12B
Oppervlakte Plangebied	1,6 hectare
Datering	Laat-Paleolithicum – Nieuwe tijd (westzijde), oostzijde veranderde in een veenmoeras tussen 2750 en 1500 v. Chr., waardoor bewoning niet meer mogelijk was.
Complextype	Nederzetting jagers en verzamelaars
Onderzoeksmeldingsnr	5303089100
AMK-terrein	Nvt
Vondstmeldingsnr.	Nvt
Type onderzoek	Bureauonderzoek en IVO verkennende fase
Datum begin veldonderzoek	20-10-2022
Datum eind veldonderzoek	20-10-2022
Opdrachtgever	AgriPlaza Bouwadvies
Goedkeuring bevoegde overheid	nog niet beoordeeld
Bevoegde overheid	Gemeente Tynaarlo
Adviseur namens bevoegde overheid	M. Huisman
Beheer documentatie	E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV Noordelijk Archeologisch Depot (NAD)
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo E.W. Brouwer
Projectleider/opsteller onderzoek	L.C. Nijdam

Tabel 1. Objectgegevens.

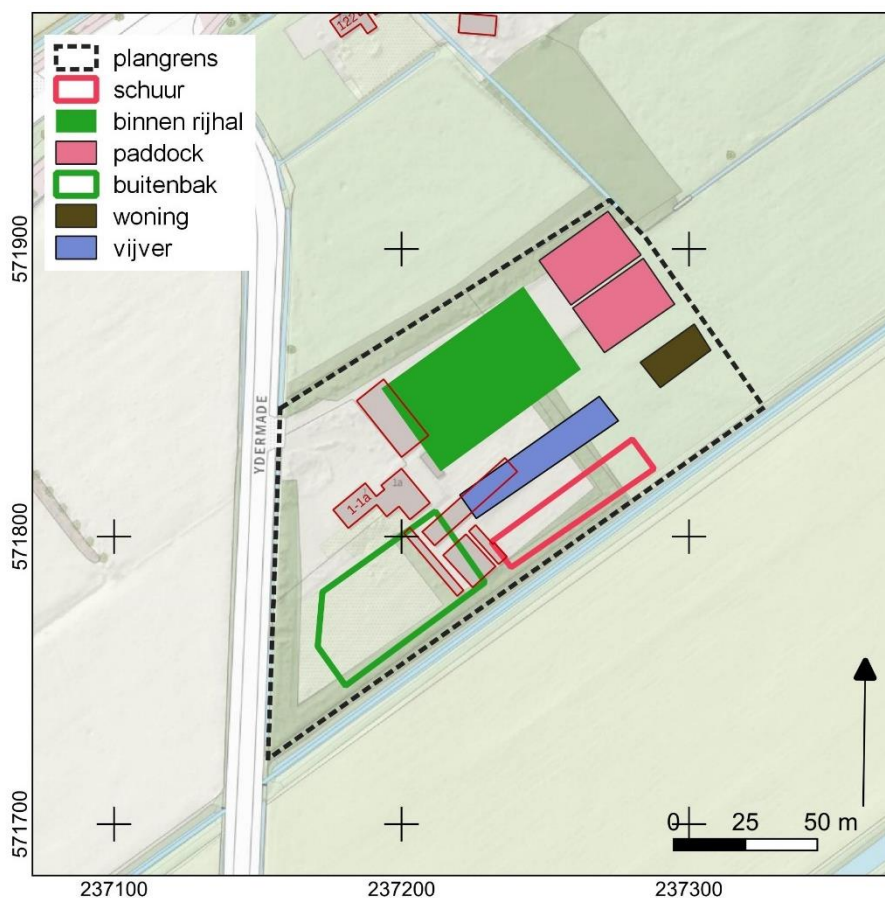
¹ kadastralekaart.com

² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied was bebouwd met een boerenbedrijf, bestaande uit een woning met schuur en diverse opstallen. Deze zijn met uitzondering van de noordelijke schuur onlangs gesloopt. Een tijdelijke woning is ten oosten van de schuur geplaatst. Het overige deel van het terrein is ingezaaid met gras en in de oostzijde liggen een paardenbak en een paardenwei.

De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil zijn in dit stadium onbekend. Op basis van het grondgebruik worden geen bijzonderheden verwacht. Onderstaande afbeelding toont de toekomstige situatie met omtrek van de reeds gesloopte bebouwing (met uitzondering van de noordelijke schuur).

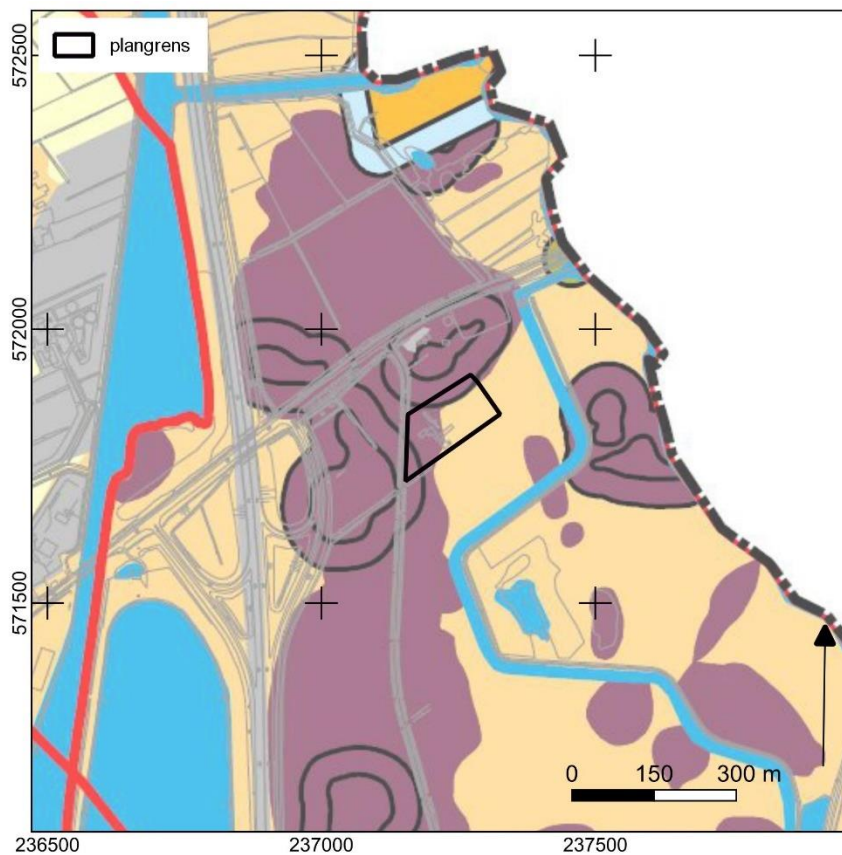
Afbeelding 2. Toekomstige inrichting op een kaart met de oude bebouwing nog aanwezig (rode dunne lijn met grijze vulling). Bron:pdok.nl

1.5 GEPLANEDE VERSTORING

Op het terrein zal een woning, een rijhal, een berging, een buiten-rijbak, een drinkvijver en twee paddocks worden gerealiseerd (zie afbeelding 2). De exacte bodemingrepen zijn nog onbekend en mogelijk afhankelijk van onderhavig onderzoek.

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

Het terrein valt binnen het bestemmingsplan 'Buitengebied' van de gemeente Tynaarlo vastgesteld op 2014-10-29. Op het perceel liggen de dubbelbestemming Waarde-Archeologie 2 (westelijk deel) en Archeologische Verwachting waarde (ostrand, artikel 47). Hieruit volgt dat bij ingrepen groter dan 100 m² respectievelijk 1.000 m² en dieper dan 30 cm -mv archeologisch onderzoek deel moet uitmaken van de ruimtelijke procedures. In dit geval gaat het om een bestemmingsplanwijziging.³

Archeologische verwachting

- dekzandkopen binnen beekdal en vennetjes / laagten
- hoge tot middelhoge verwachting op basis landschap
- lage verwachting op basis landschap
- verstoord of archeologisch onderzocht en vrijgegeven

Afbeelding 3. Uitsnede archeologische beleidskaart gemeente Tynaarlo.

³ www.ruimtelijkeplannen.nl

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het verwachtingsmodel wordt getoetst en zo nodig aangevuld door middel van een verkennend booronderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Uit de geomorfologische kaart (zie afbeelding 4) blijkt dat de westzijde van het plangebied is gekarteerd als vlakte van ten delen verspoelde dekzanden en de oostzijde als beekoverstromingsvlakte. Het geheel ligt nabij het beekdal van de Drentsche Aa.⁴ Het dal van de Drentsche Aa is op een hoogtekartaat goed te zien (zie afbeelding 6). De bodem in de oostzijde van het plangebied ligt iets hoger en de noord- en westzijde van het plangebied liggen nog wat hoger. De natuurlijke grens tussen hoog en laag is hier als gevolg van de bebouwing niet meer zichtbaar op de kaart.

De bodem ter plaatse is gekarteerd als veldpodzolgrond in het westen en koopveengrond op zand in het oosten. In het zuiden komen moerige eerdgronden op zandgronden voor met een moerige (venige) tussenlaag (zie afbeelding 5).⁵

Geologisch gezien kunnen we dekzand of leem verwachten (Laagpakket van Wierden, Formatie van Bortel), zo blijkt uit ondergrondgegevens van drie boringen nabij het plangebied uit de database van TNO.⁶

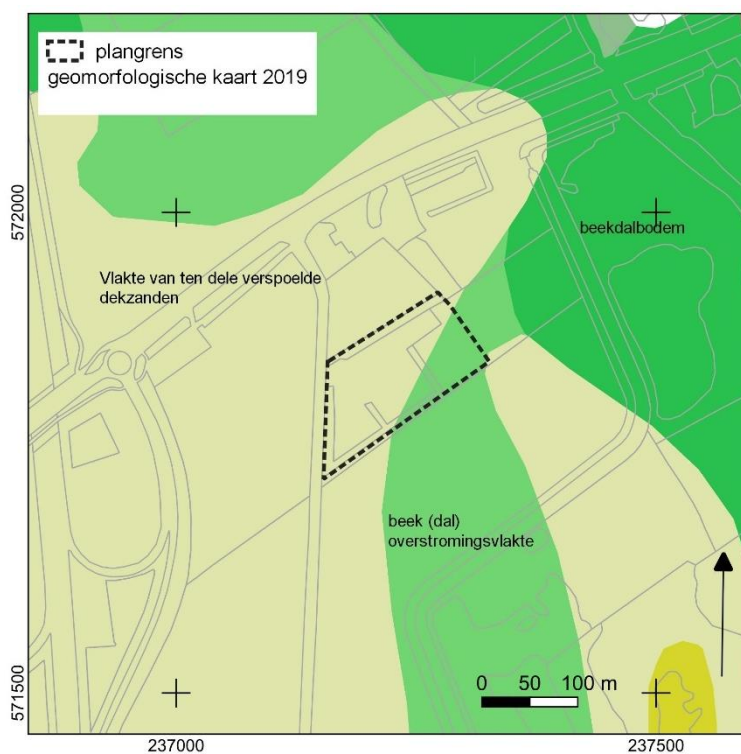
Uit paleogeografische kaarten blijkt dat de oostzijde van het plangebied tussen 2750 en 1500 v. Chr. is bedekt met veen (zie afbeeldingen 7a t/m 7c).⁷

⁴ Alterra 2019

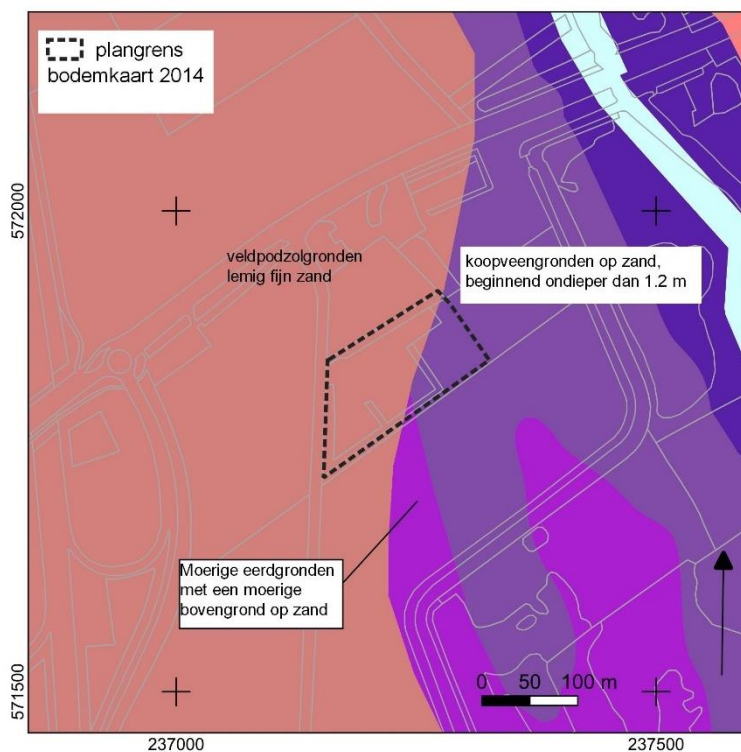
⁵ Alterra 2014

⁶ TNO ondergrondgegevens boringen B12B1277 (100 m Z), B12B1381 (200 m NO), B12B1274 (170 m W) en De Mulder 2003

⁷

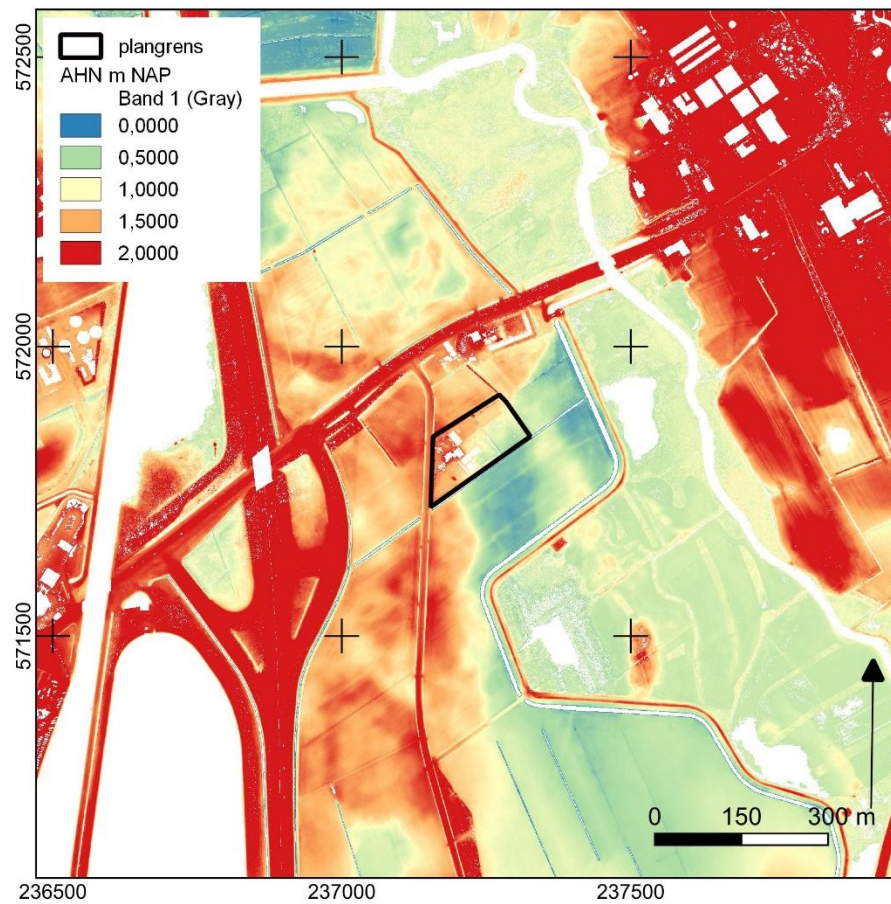
Afbeelding 4. Plangebied op een uitsnede van de geomorfologische kaart uit 2019.⁸

Afbeelding 5. Plangebied op de bodemkaart uit 2014.⁹

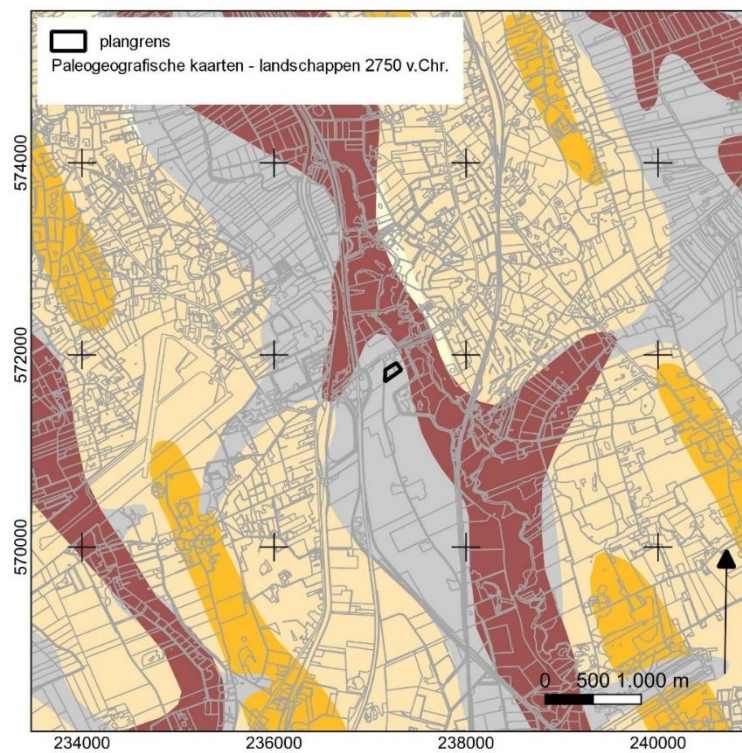
⁸ Alterra 2019

⁹ Alterra 2014

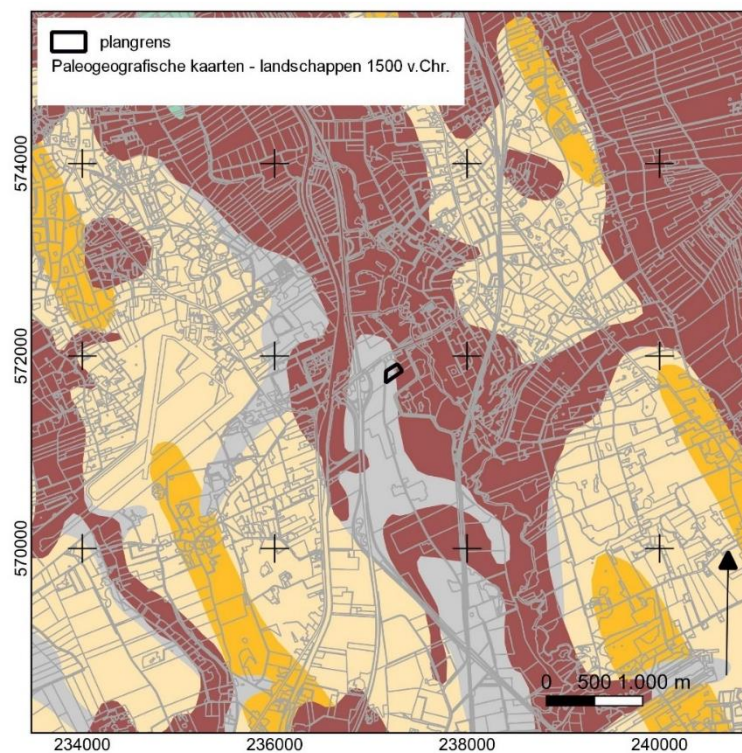

Afbeelding 6. Plangebied op een hoogtekaart op basis van het AHN-2.¹⁰

¹⁰ AHN-3 2015-2019

Afbeelding 7a. Paleogeografische kaart van 2.750 v. Chr.¹¹

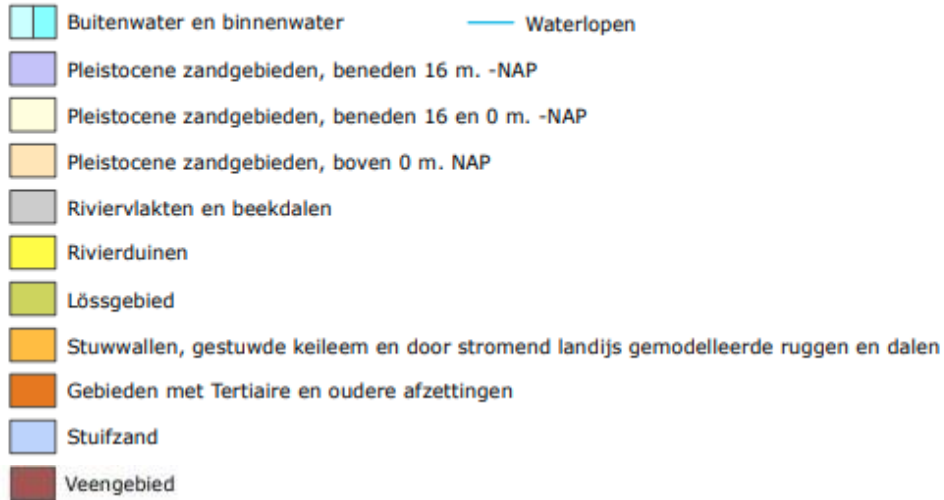

Afbeelding 7b. Paleogeografische kaart 1.500 v. Chr.¹²

¹¹ Vos e.a. 2018

¹² Vos e.a. 2018

Pleistoceen landschap

Afbeelding 7c. Legenda bij de kaarten 7a en 7b.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 3 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied.

2.3.2 WAARNEMINGEN

In het onderzoeksgebied, een straal van 500 meter rondom het plangebied zijn twee archeologische waarnemingen bekend.

Vondstlocatie 1106612 (200m O); Objectnr. 659097. In het beekdal is een beitel gevonden, deze is gedateerd in het neolithicum. Geen nadere bijzonderheden.

Vondstlocatie 1092557 (500m ONO). Er zijn 2 stuks aardewerk gevonden, die niet dateerbaar bleken te zijn en een vuurstenen kling uit het mesolithicum. De Steekproef 2010.

2.3.3 AMK-TERREINEN

AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologische waarde en van hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang).

AMK-terrein 10275 (350 m NO): Terrein met de resten van de versterking "Weerdenbras". Gelegen aan de Drentse Aa. Gebouwd in 1505. De gracht is in de

ondergrond nog aanwezig. Oorspronkelijk omwald. Rechthoekige vorm. Aanlegvergunning verleend in 1995.

AMK-terrein 2026 (400 m N). Terrein met daarin de resten van een Laat Middeleeuwse versterking. Uit welke tijd deze versterking dateert, welke functie hij heeft gehad en wie de bouwer is geweest is vooralsnog onbekend. Vanaf de grond zijn geen overblijfselen zichtbaar. Alleen vanuit de lucht zijn onder gunstige omstandigheden de sporen van de grachten en fundamenteën van het kasteel zichtbaar. Veldinspectie; 1992; ROB.

AMK-terrein nr. 2024 (500m N) Terrein met daarin de resten van een voorwerk, een door kloosterlingen bewoonde en gebruikte boerderij, van het voormalige klooster te Assen. Dit voorwerk, genaamd Den Hoorn, ligt op het punt van waaruit het naar deze boerderij genoemde Hoornse Diep werd gegraven naar de stad Groningen. vanaf de grond is de structuur van de grachtenaanleg niet herkenbaar. Het grachtenstelsel is, als de begroeiing ter plaatse kort is, wel vanuit de lucht zichtbaar en als zodanig ook aangeduid op de topografische kaart van het gebied. Het terrein wordt aan de oostzijde begrensd door reliëfrijk grasland.

2.3.4 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de verwachtingskaart en beleidsadvieskaart van de gemeente Tynaarlo uit 2012 ligt het plangebied in de historische kern van De Punt gebaseerd op de Hottinger kaart.¹³ Onderzoek wordt aanbevolen bij ingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm -mv.

2.3.5 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 3 bijlage 5.

4656856100. Grootschalig bureauonderzoek naar het aanpassen van de kades van de Drentsche Aa te Glimmen. Geen aanvullingen verwacht voor het huidige plangebied

4771024100 (direct W). Bureauonderzoek tracé glasvezelkabel. Geen aanvullingen verwacht voor het huidige plangebied.

4596502100 (200m W). Hier is een bureauonderzoek, een verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd ter hoogte van de op- afrit van de A28. Er is geen concentratie vondsten aangetroffen die een aanwijzing vormen voor een vindplaats.¹⁴

4905955100 (200 m N). Grootschalig bureauonderzoek waarbij geen aanvullende informatie voor het huidige plangebied wordt verwacht.

2017997100 (400m O). Oud onderzoek van de universiteit Groningen naar schansen in de Provincie Groningen.

¹³ Gemeente Tynaarlo 2012

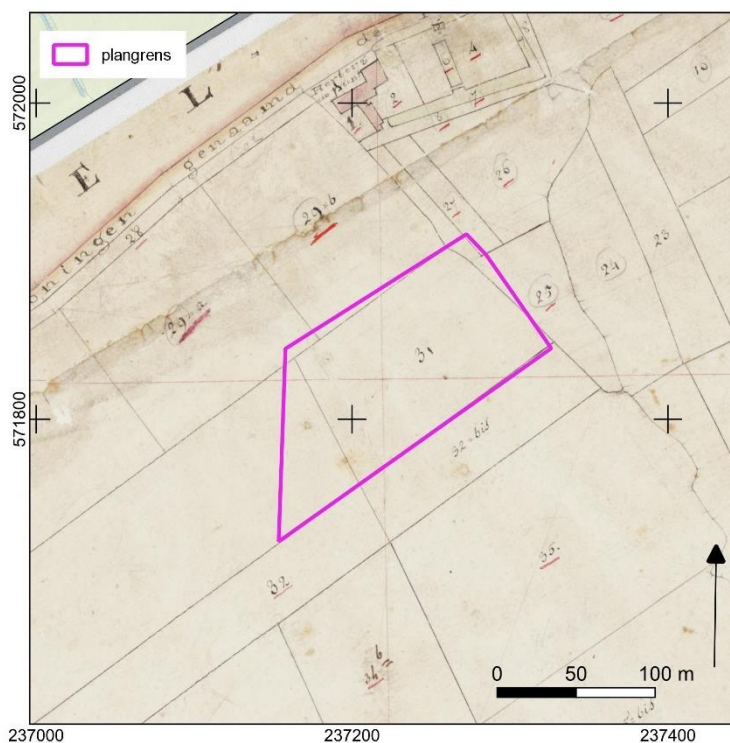
¹⁴ Bongers 2017

2280711100 (500m O). Er is een sterk geroerd bodemprofiel aangetroffen. Een vervolgonderzoek werd niet nodig geacht.¹⁵

2.4 OUDE KAARTEN EN KORTE HISTORIE

De Punt komt voor in schriftelijke bronnen vanaf 1424.¹⁶ De Punt behoorde tot de marke Yde en werd vernoemd naar een vroegere pont over de Drentsche Aa tussen Yde en Glimmen. Deze werd rond 1460 vervangen door de Punterbrug. Rond het aldaar gelegen tolhuis en de herberg werden een aantal huizen gebouwd.¹⁷ Dit betreft het gebied gelegen ten noorden van het plangebied.

Vanaf tenminste 1832 tot in 1970 zijn de gronden van het plangebied in gebruik als weiland. De onlangs gesloopt boerderij werd pas na 1970 gebouwd (afbeeldingen 8 t/m 14).

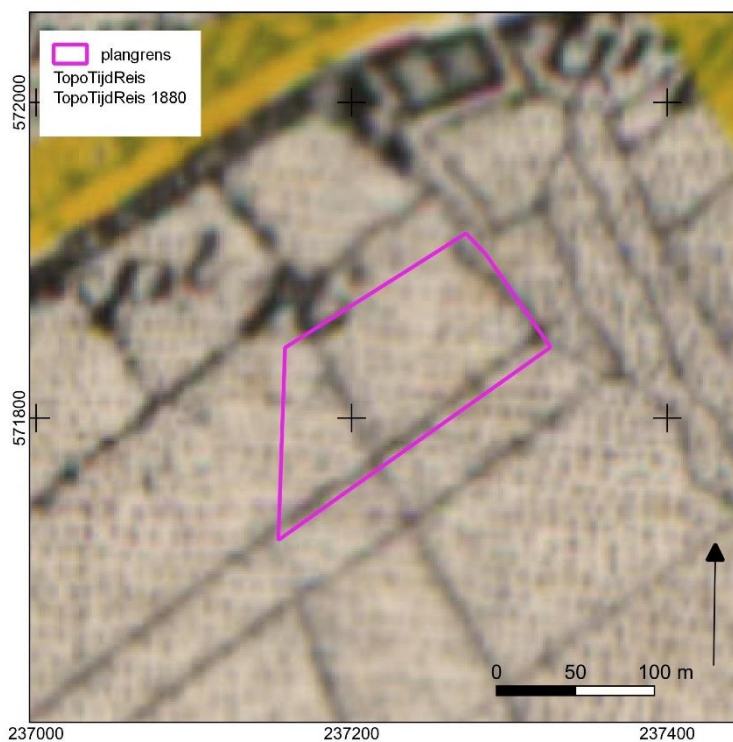
Afbeelding 8. Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart, circa 1832. Uit de bijbehorende OAT (oorspronkelijke aanwijzende tafel) blijkt dat perceel nr. 30 (westzijde) in gebruik was als weide en nr. 31 in gebruik was als hooiland.¹⁸

¹⁵ Bongers en Bergmans 2010

¹⁶ Berkel en Samplonius 2006

¹⁷ Buesink e.a. 2011

¹⁸ Kadaster 1811-1832

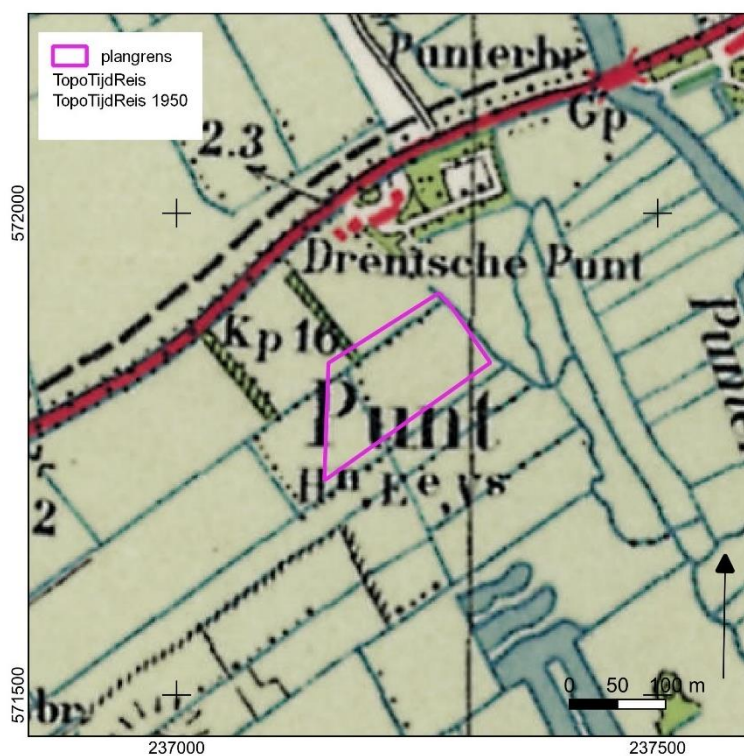
Afbeelding 9. Uitsnede uit de militair topografische kaart van 1880.¹⁹

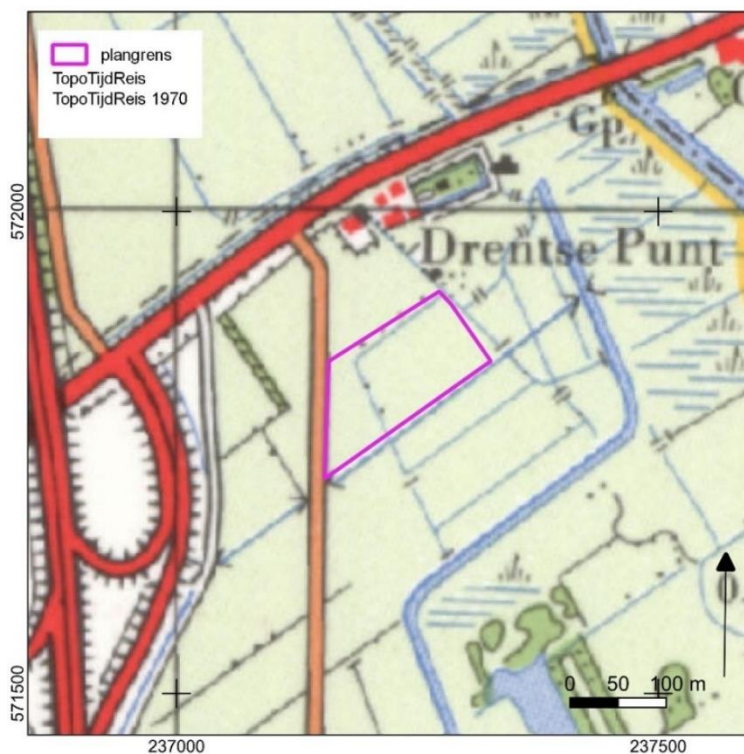
Afbeelding 10. Uitsnede uit de militair topografische kaart van 1900.²⁰

¹⁹ Bureau Militaire Verkenningen 1880

²⁰ Bureau Militaire Verkenningen 1900

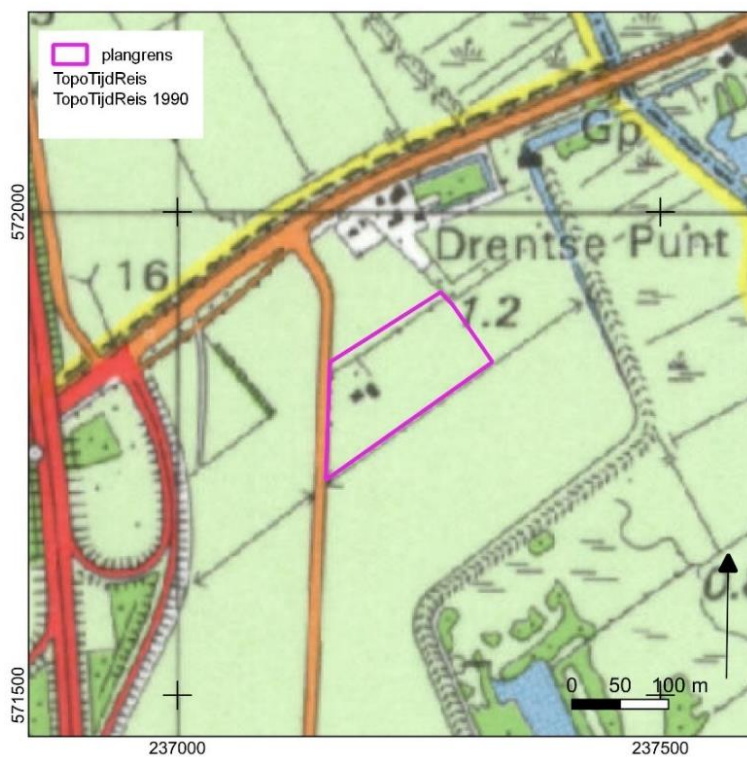
Afbeelding 11. Uitsnede uit de topografische kaart van 1950.²¹

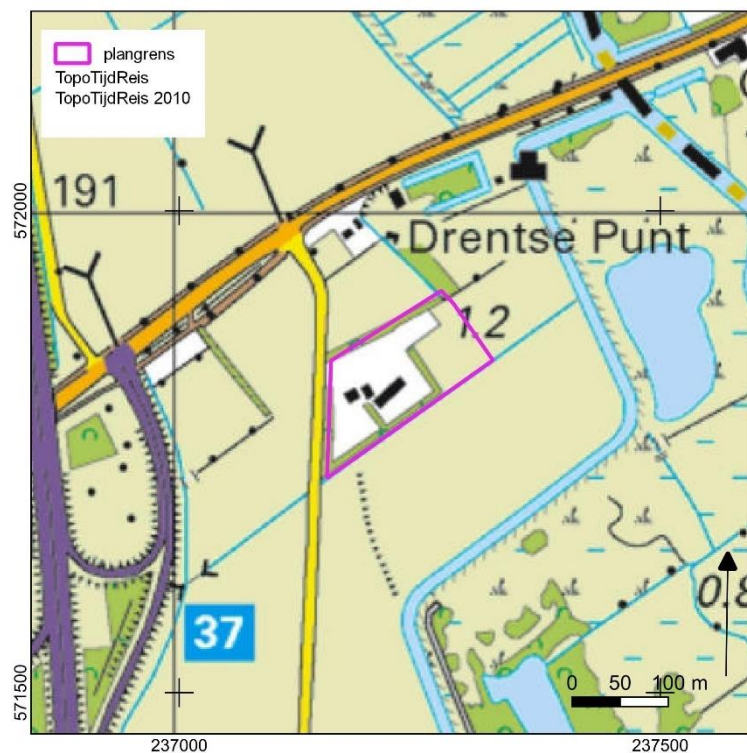
Afbeelding 12. Uitsnede uit de topografische kaart van 1970.²²

²¹ Kadaster 1950

²² Kadaster 1970

Afbeelding 13. Uitsnede uit de topografische kaart van 1990.²³

Afbeelding 14. Uitsnede uit de topografische kaart van 2010.²⁴

²³ Kadaster 1990

²⁴ Kadaster 2010

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Het onderzoek is uitgevoerd conform protocol SIKB KNA 4002. Het plangebied ligt op de overgang van hogere zandgronden in de noordwestzijde naar lager gelegen gronden in de zuidoostzijde, die aansluiten het beekdal van de Drentsche Aa. De zandkop heeft een hoge kans voor archeologische resten van jagers en verzamelaars uit de steentijd. Ook kunnen vindplaatsen uit latere perioden aanwezig zijn.

De zandkop is vanaf de 1970 in gebruik geweest als boerenerf waardoor de kans op bodemverstoring eveneens groot is.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

De noordwestzijde van het plangebied ligt op een zandkop waar veldpodzolgronden gekarteerd zijn. De zuidoostzijde ligt in een beekdalvlakte waar beekkeerdgronden en koopveengronden liggen. De zandkop is kansrijk, met name voor nederzettingen uit de steentijd, maar ook vindplaatsen uit latere perioden zijn niet uit te sluiten. Op basis van oude kaarten worden geen resten uit de tweede helft van de nieuwe tijd verwacht.

Eventuele nederzettingen uit de steentijd hebben een omvang van 50 – 200 m² (kleine variant) of 200 – 1000 m² (middelgrote variant). Nederzettingen uit de periode bronstijd – middeleeuwen hebben meestal een omvang tussen 500 – 2000 m² (huisplaats) of meer dan 8000 m² (dorp).²⁵ Eventuele resten liggen in de top van de natuurlijke ondergrond, mogelijk dicht onder het maaiveld onder een bouwvoor. Eventuele resten bestaan uit vuursteenstrooiingen (steentijd en in mindere mate bronstijd en ijzertijd). Daarnaast kan (gefragmenteerd) aardewerk worden verwacht, evenals houtskool, verbrande huttenleem en natuursteen. Vanaf ongeveer de 17^e eeuw is ook baksteen te verwachten (rurale gebieden; in bewoningskernen al eerder). Deze vondstcategorieën bevinden zich aan of in het Pleistocene zand, direct onder een bouwvoor. Daarnaast kunnen grondsporen worden verwacht. Het gaat daarbij overwegend om haardkuilen, paalkuilen, greppels en afvalkuilen en dergelijke. Deze bevinden zich in de top van de pleistocene ondergrond en kunnen zich tot op grote diepte uitstrekken. In de laaggelegen zuidoostzijde kunnen typische beekdalvondsten liggen, zoals losse werktuigen als bijlen en sikkels. Deze zijn door middel van booronderzoek niet op te sporen. Een eerste voorwaarde voor het voorkomen van vindplaatsen uit deze periode is dat de bodem ter plaatse nog intact is.

²⁵ bron: Tol e.a., 2006.

HOOFDSTUK 4 VELDONDERZOEK

4.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldonderzoek heeft tot doel om meer inzicht te verkrijgen in de fysische situatie in het plangebied. Het dient de in het plangebied aanwezige bodems, de mate van versterking en de aanwezigheid van potentiële archeologische niveaus met kans op nederzettingen in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan er voor het plangebied een gespecificeerd verwachtingsmodel worden opgesteld dat gedetailleerder en nauwkeuriger is dan een verwachtingsmodel dat louter gebaseerd is op bronnen en globalere bodem- en geomorfologische kaarten.

Voor aanvang van het veldonderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld²⁶ en gedeponneerd in Archis3. Het veldonderzoek bestond uit het zetten van 13 verkennende boringen om de bodemopbouw in het plangebied te bepalen. De niet toegankelijke delen zijn aangegeven in bijlage 4. Hier waren een verharding, een tijdelijke woning en een schuur aanwezig.

De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boorkernen zijn visueel geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

De boringen zijn ingemeten met een gps met een nauwkeurigheid van 2,0 m. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het AHN-3.²⁷ De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 6. De boorpuntenkaart met de posities van de boringen is opgenomen in bijlage 5.

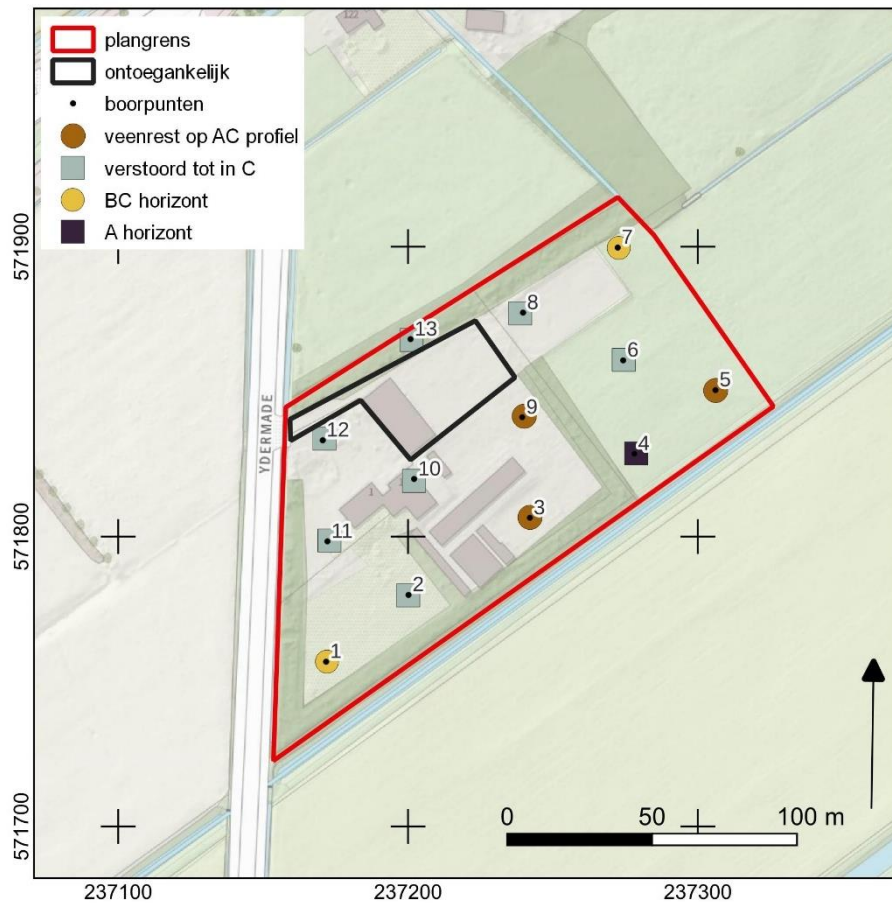
4.2 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

Het bodemprofiel (boringen 8 en 10 t/m 13) in de noordwestzijde bestaat uit tot wisselende diepte geroerde grond. De geroerde bodemlagen bestaan uit zwak tot matig humeus, matig fijn, gevlekt zand en hebben een dikte van 35 tot 100 cm en gaan in alle boringen scherp over in matig fijn, lichtbruin tot licht geelgrijs, zwak ijzerhoudend dekzand. Op de randen van de zandkop zijn in de boringen 1 en 7 nog BC-horizonten aangeboord die duiden op podzolitisatie. In de laagte zijn in de boringen 2 en 6 eveneens bodemverstoringen aanwezig, maar is de bodem in de boringen 3, 4, 5 en 9 intact. Hier komt een dunne veenlaag en daaronder een dunne

²⁶ Nijdam 2022

²⁷ AHN-3 2015-2019

A- of AC-horizont voor. De dunne veenrest is al grotendeels veraard en ontbreekt in boring 4. In de C-horizonten in het lagere deel (boringen 5, 9) komen wortels voor van voormalige moerasbossen bestaande uit wilgen en elzen. De bodemkenmerken zijn opgenomen in afbeelding 15.

Afbeelding 15. Kaart met aangetroffen bodemkenmerken.

4.3 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen of kansrijke archeologische lagen.

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE EN VERWACHTING

De bodemopbouw ter plaatse van de zandkop is dermate verstoord dat hier geen archeologische resten meer verwacht worden. Ook de veenlagen in het lagergelegen gebied zijn al sterk aangetast door oxidatie. In dit gebied kunnen nog wel losse vondsten verwacht worden. Deze worden over het algemeen aangetroffen per toeval of bij grote natuurherstelprojecten in de beekdalen. De archeologische verwachting van het gebied wordt op basis van het verkennend booronderzoek ingeschat als zijnde laag.

HOOFDSTUK 6 SELECTIEADVIES

Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans klein dat bij de toekomstige werkzaamheden archeologische resten worden beschadigd. Het wordt aanbevolen om geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren.

De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Tynaarlo.

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (033 421 74 56) of via de website: www.cultureelerfgoed.nl/contact.

literatuur

- Berkel, G. en K. Samplonius, 2006. *Nederlandse plaatsnamen herkomst en historie*.
- Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2*. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.
- Bongers, J.M.G., 2017. *De Punt, A28 op-/afrit 37 (Gemeenten Tynaarlo, Dr.) Een Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O) Verkennende en Karterende Fase*. Steekproefrapport 2017-12/03.
- Bongers, J.M.G. en M.J.L. Bergmans, 2010. *Glimmen Rijksstraatweg 136 (gemeente Haren, Gr.) Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek*. Steekproefrapport 2010-03/13.
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Nijdam, L.C, 2022. *Laagland Archeologie Plan van Aanpak IVO-verkennende fase. Plangebied Ydermade 1 te De Punt, gemeente Tynaarlo*.

Archeologische databases/internetbronnen (geraadpleegd oktober 2022)

ArchisIII

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.topotijdreis.nl

TNO ondergrondgegevens, geraadpleegd in oktober op www.dinoloket.nl

Gebruikte kaarten (geraadpleegd oktober 2022)

AHN-3 2015-2019. *Actueel Hoogtebestand Nederland*, geraadpleegd via www.ahn.nl.

Alterra 2014. *Digitale bodemkaart van Nederland 1:50.000*. Geraadpleegd via www.nationaalgeoregister.nl

Alterra 2019. *Digitale geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000*. geraadpleegd via www.pdok.nl

Bureau Militaire Verkenningen 1870-1950. *Militaire Topografische Kaarten van Nederland schaal 1:25.000*. Geraadpleegd op www.topotijdreis.nl.

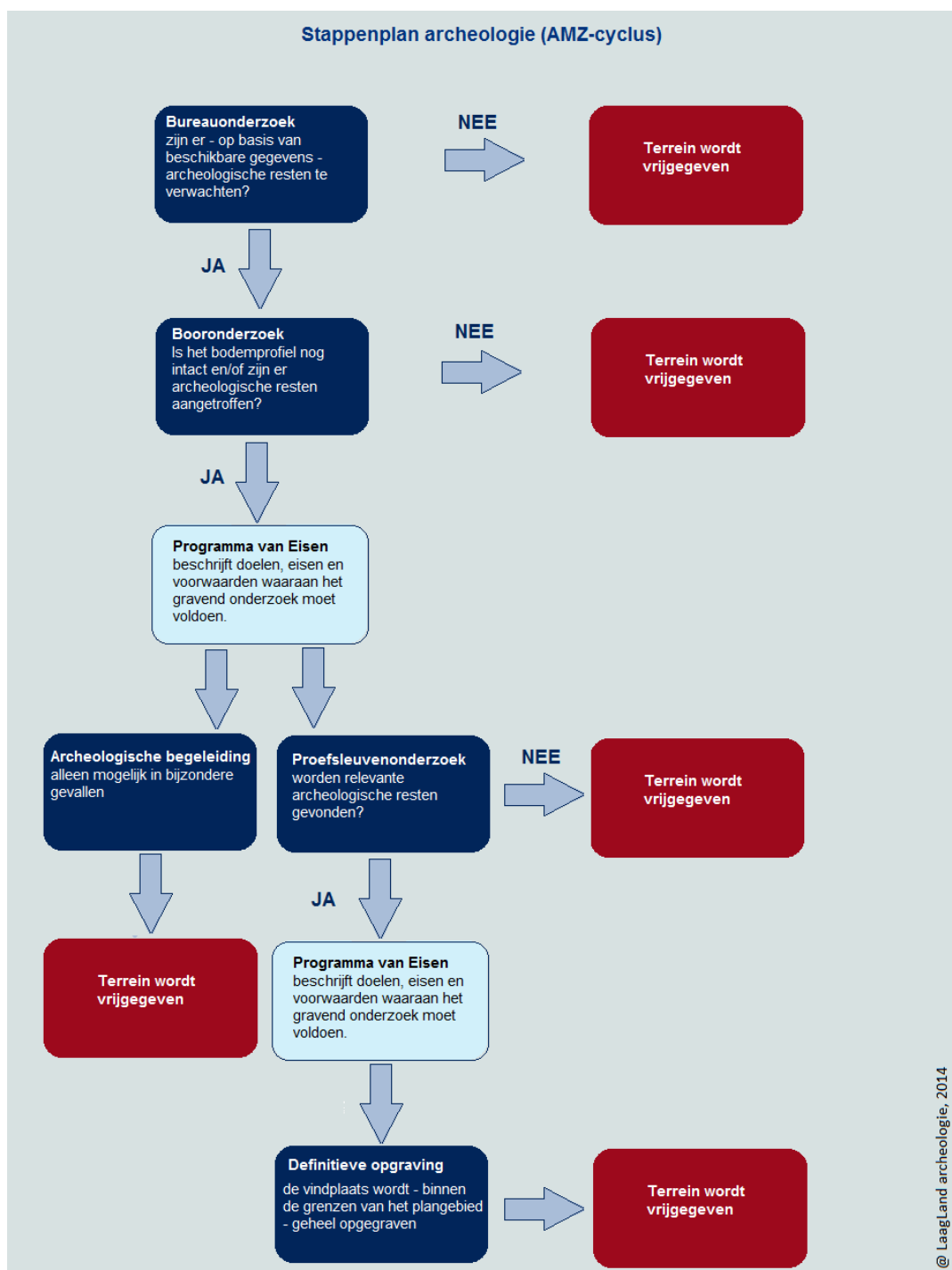
Buesink, A., M. Mostert, H.M.M. Geerts, K.H.J. Pepers, J.M.J. Willems en M.J. van Putten, 2011. *Gemeente Tynaarlo. Archeologische verwachtings- en beleidskaart*. BAAC-rapport V-10.0210. incl. kaartbijlagen.

Kadastrale kaart 1811-1832: *minuutplan Vries, Drenthe, sectie F, blad 01* (MIN03028F01)

Kadaster 1950-2010: *Topografische kaart van Nederland schaal 1:25.000* (geraadpleegd op www.topotijdreis.nl).

Vos, P., M. van der Meulen, H. Weerts en J. Bazelmans 2018: *Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*. Amsterdam (Prometheus).

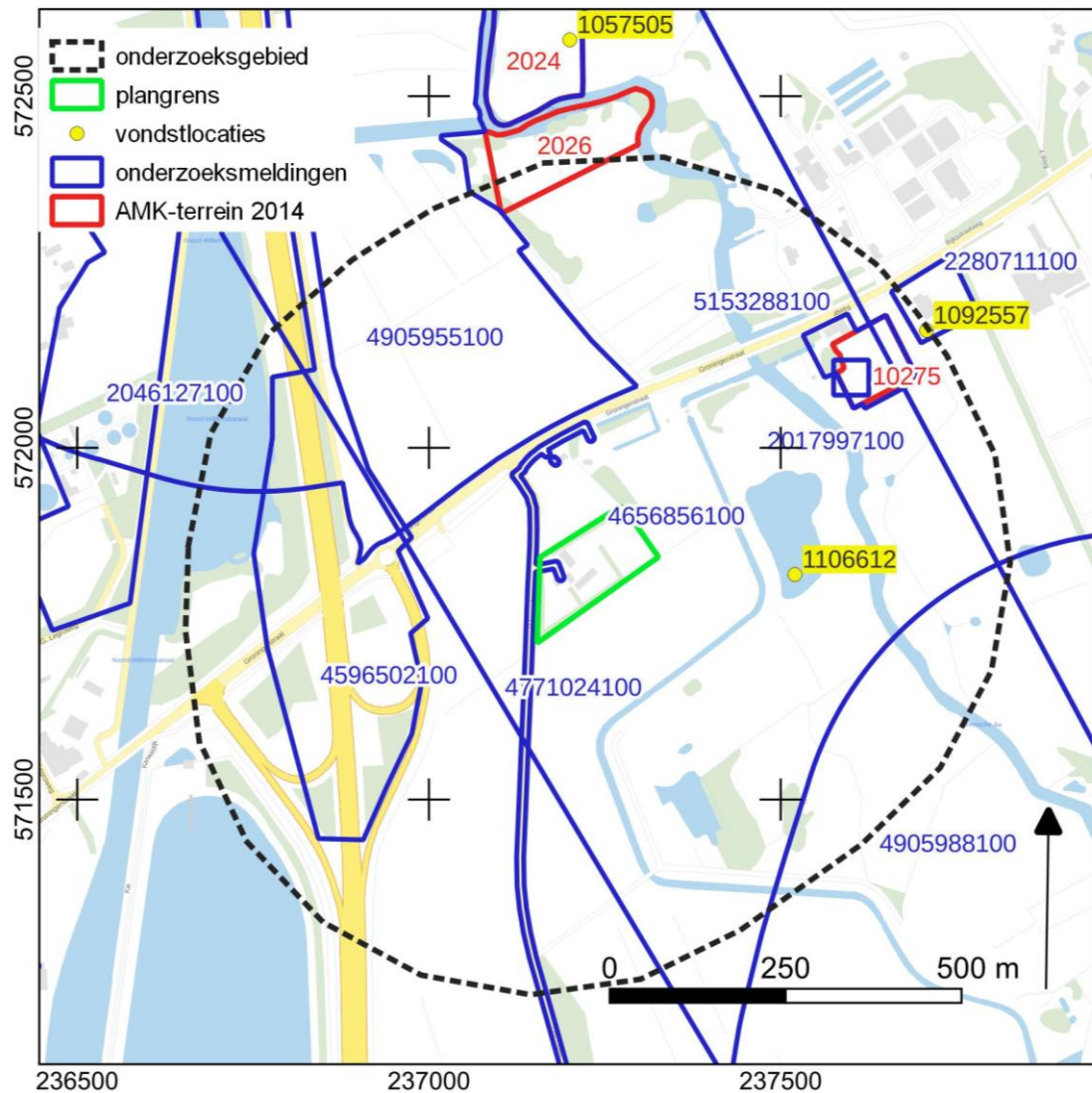
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

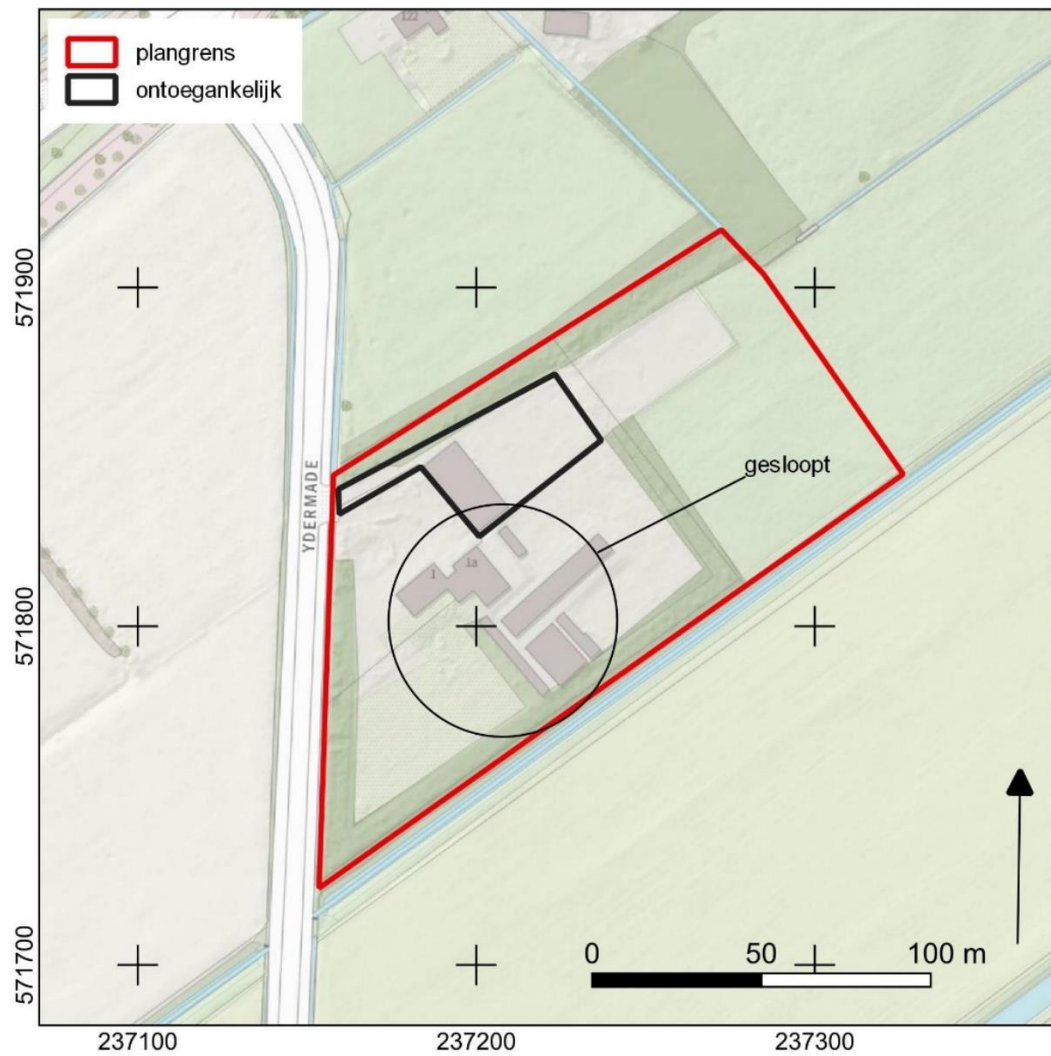
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	1795	
		B	1650	
		A	1500	
Middeleeuwen		Laat	1250	
		Vol	1050	
		vroeg	Ottoons	900
			Karolingisch	725
			Merovingisch	450
Romeinse tijd		Laat	270	
		Midden	70 na Chr.	
		Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	250	
		Midden	500	
		Vroeg	800	
	Bronstijd	Laat	1100	
		Midden	1800	
		Vroeg	2000	
	Neolithicum	Laat	2850	
		Midden	4200	
		Vroeg	4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	6450	
		Midden	8640	
		Vroeg	9700	
	Paleolithicum	Jong	35.000	
		Midden	250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

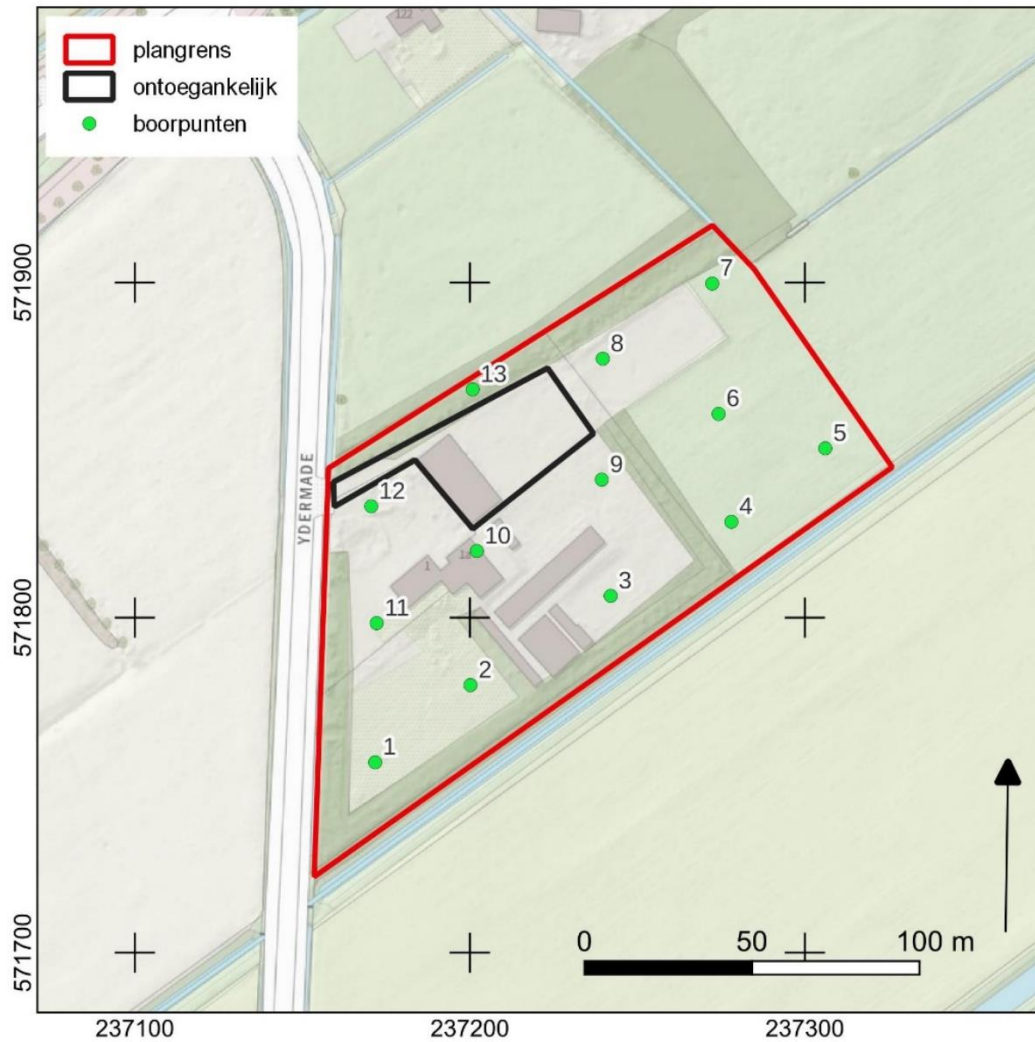
BIJLAGE 3 WAARNEMINGEN, AMK-TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

BIJLAGE 4 NIET TOEGANKELIJKE DELEN PLANGEBIED

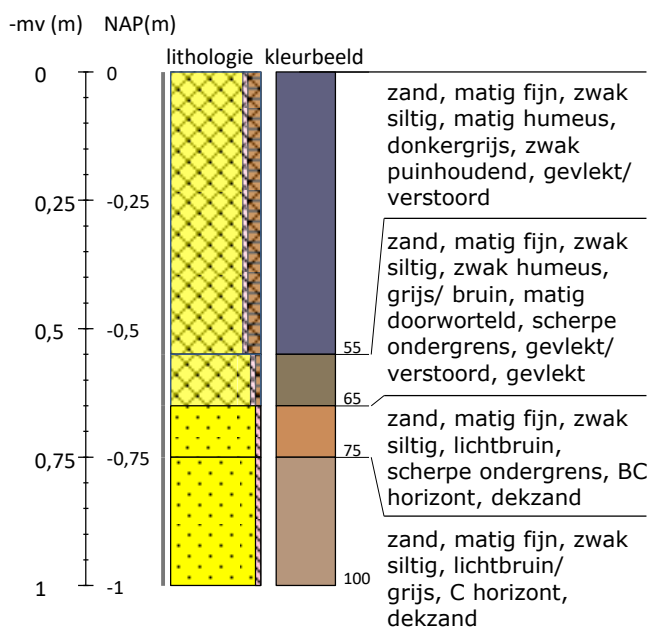
BIJLAGE 5 BOORPUNTENKAART

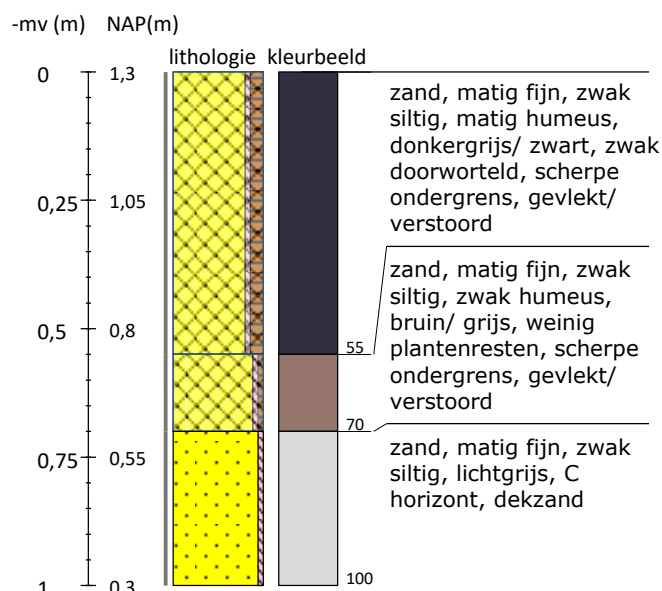
BIJLAGE 6 BOORSTATEN

VELDONDERZOEK

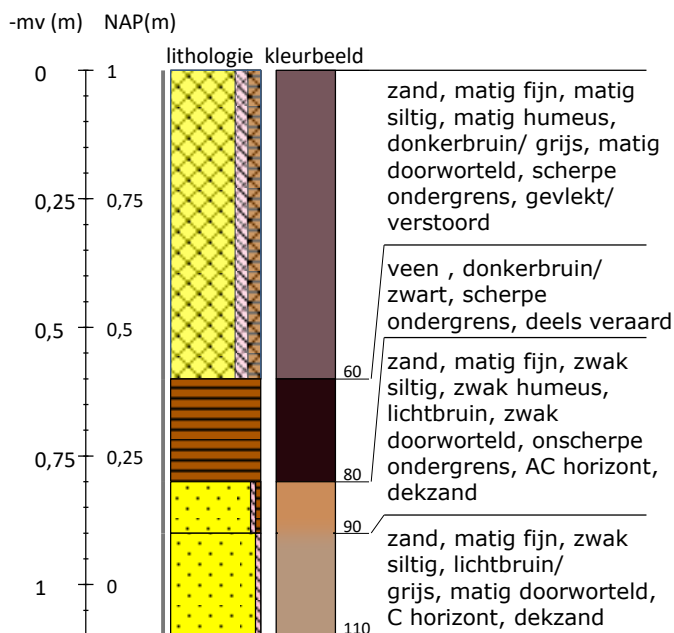
Boring 1 RD-coördinaten: /

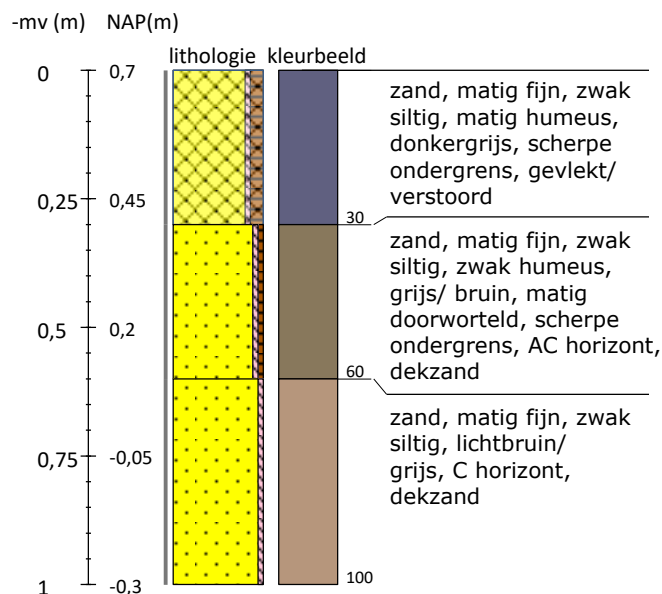
Boring 2 RD-coördinaten: 237200/571780

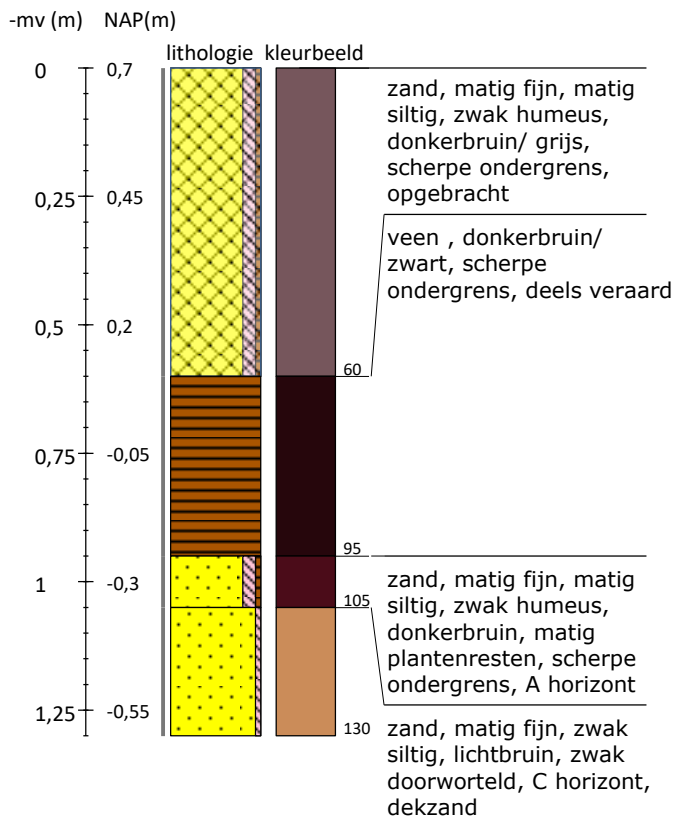
Boring 3 RD-coördinaten: 237242/571807

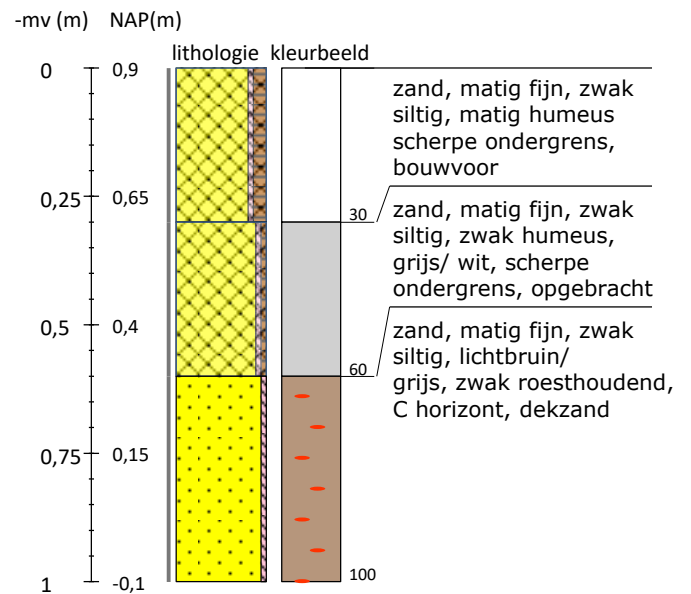
Boring 4 RD-coördinaten: 237278/571829

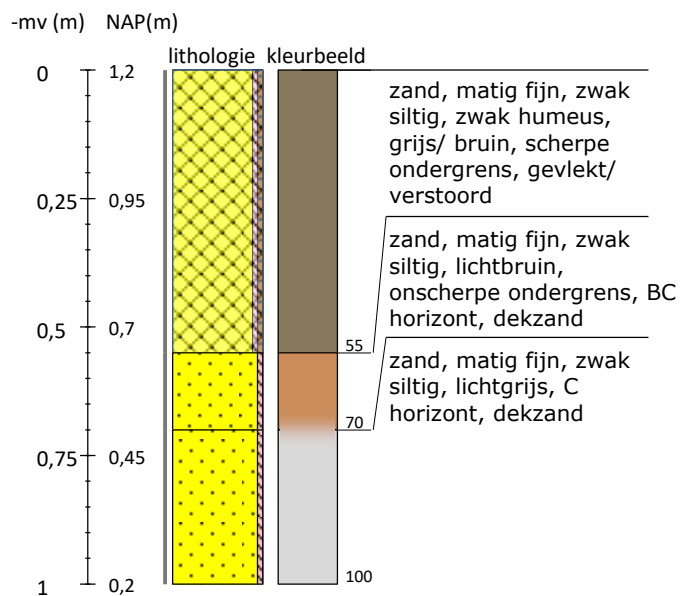
Boring 5 RD-coördinaten: 237306/571851

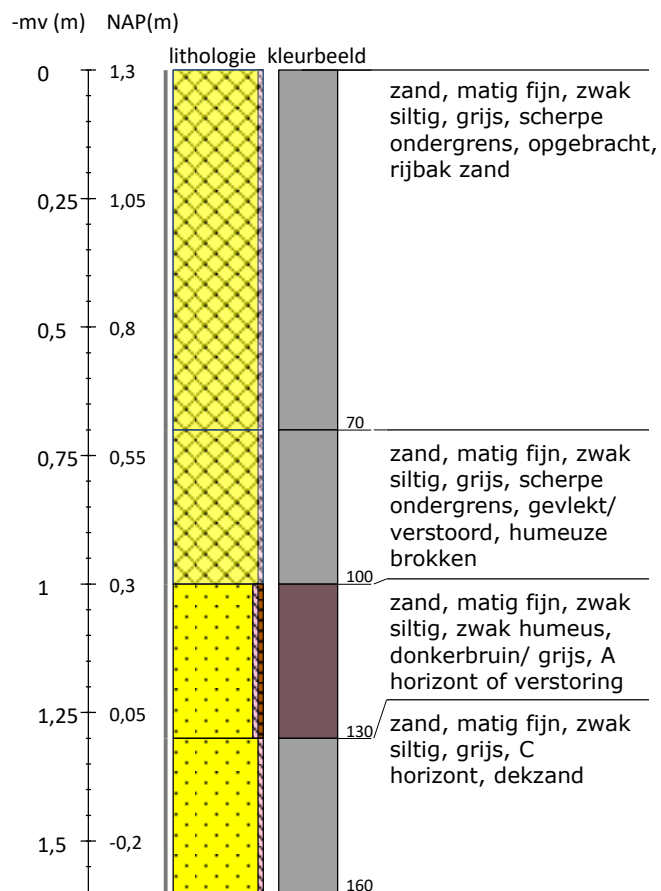
Boring 6 RD-coördinaten: 237274/571861

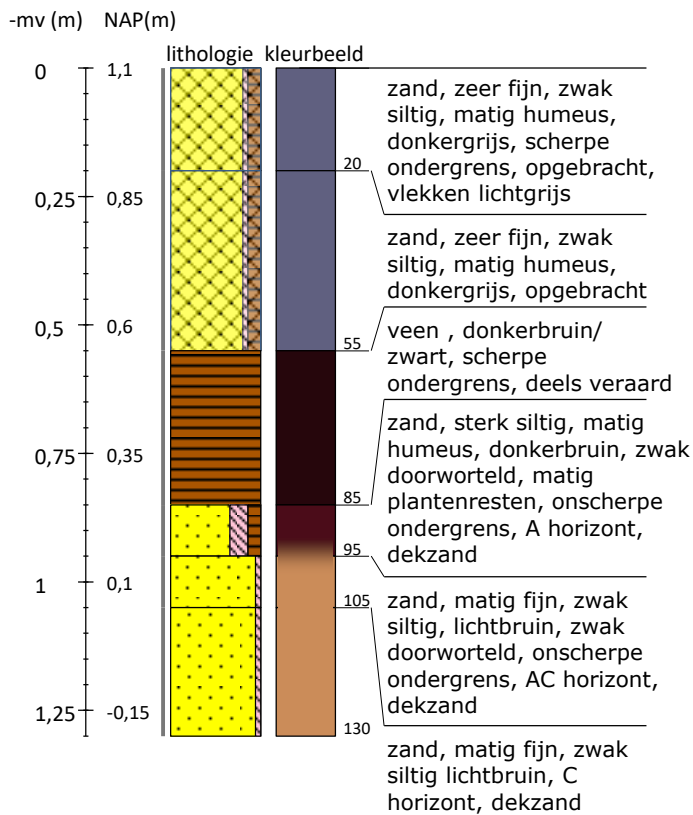
Boring 7 RD-coördinaten: 237272/571900

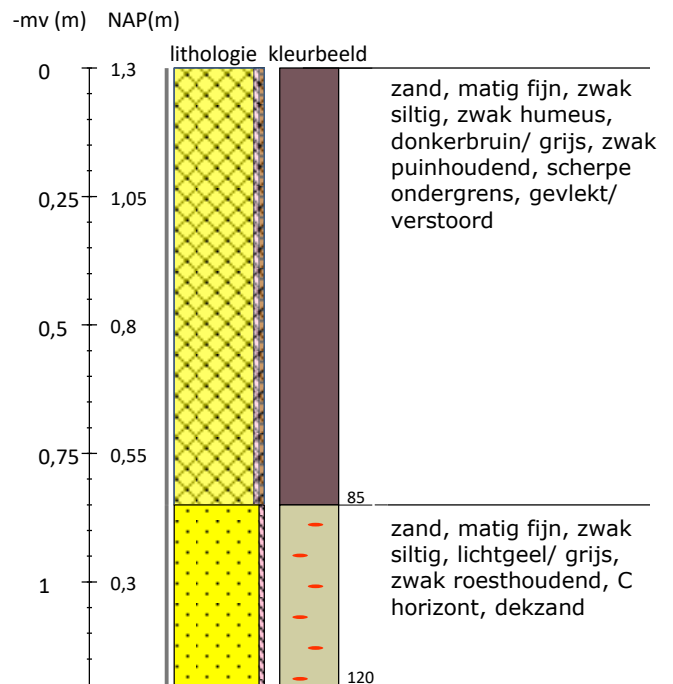
Boring 8 RD-coördinaten: 237240/571877

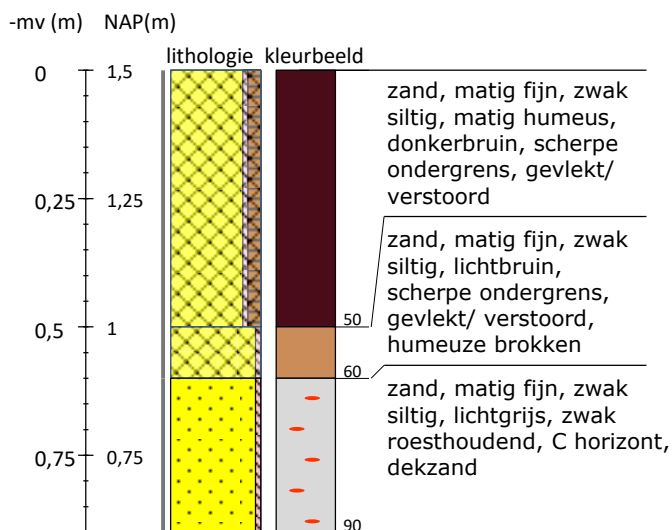
Boring 9 RD-coördinaten: 237239/571841

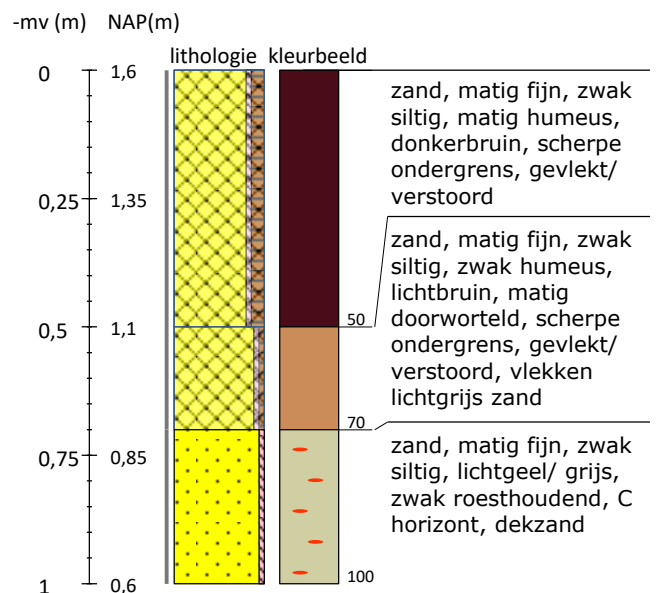
Boring 10 RD-coördinaten: 237202/571820

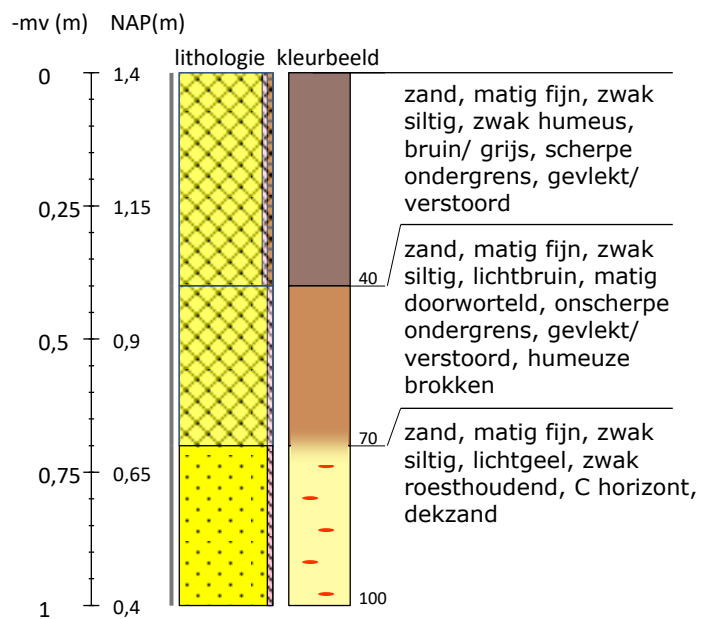
Boring 11 RD-coördinaten: 237172/571798

Boring 12 RD-coördinaten: 237171/571833

Boring 13 RD-coördinaten: 237201/571868

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)

Zand 	Veen 	Zandmediaan uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm Zandsortering goed gesorteerd D60/D10 < 1,8 matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3 slecht gesorteerd D60/D10 > 3	Boortype Edelmanboor ø 7 cm Edelmanboor ø 10 cm Edelmanboor ø 12 cm Edelmanboor ø 15 cm Guts ø 2 cm Guts ø 3 cm Riverside boor ø 7 cm
Klei 	Grind 	Inclusies/archeologische indicatoren (resten van planten, wortels, schelpen, wortels, hout, baksteen, puin, kolengruis, glas, aardewerk, houtskool, vuursteen, bot, fosfaat) weinig < 1% matig 1-10% veel > 10%	Mechanische boor ø 10 cm Mechanische boor ø 12 cm Mechanische boor ø 15 cm Mechanische boor ø 20 cm
Leem 	Overige toevoegingen 	Begrenzing onderliggende laag scherp overgangsgedebied < 0,3 cm onscherp overgangsgedebied 0,3 - < 3 cm diffuus overgangsgedebied 3 cm - < 10 cm	Grondwaterstand GHG GWG GLG
		Kalkgehalte kalkloos geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO ₃ kalkarm hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO ₃ kalkrijk zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO ₃	@ Boorstaten! - www.boorstaten.nl